

Karlstad i förändring – en tidsresa. Kvarteret Mercurius.

- En interaktiv dator-dvd om vårt samhälles utveckling under 18- och 1900-talen.

Forsknings- och fördjupningsuppgifter för gymnasieskolan, studieförbund och folkhögskolor.

Del 1 – Drottninggatan.

Klicka dig in på den här gatan. Studera alla sidorna / tidsstationerna på varje gatunummer. Välj bland forsknings- och fördjupningsuppgifterna nedan. Uppgifterna har olika svårighetsgrad. Detta markeras med lätt (L) medel (M) eller svår (S). En översikt på vilka faktaområden som finns på dvd:n hittar du på länken "Start och innehåll" (För lärare).

Drottninggatan 8.

- Under andra världskriget gjorde Länsarbetsnämnden en undersökning om barns framtidsdrömmar. De fick skriva och rita om hur de tänkte sig sin framtid. Gör en sammanställning om vad barn drömde om för framtid och yrke 1944. (L)

Källa: VA. Länsarbetsnämnden Värmland. "Min framtid" F 6 d vol 1-2.

- Efter stadens brand 1865 sattes det upp en nödhjälpskommitté som skulle hjälpa brandoffren i Karlstad. Hur organiserades det arbetet och på vilka sätt hjälptes karlstadsborna? (M)

Källa: Karlstads kommunarkiv. Nödhjälpskommittén A1 vol 1 och D1 vol 1-5.

- Den stora branden i Karlstad 1865 började hos bagare Ericson på Skepparegatan. Efter branden förhördes samtliga inblandade som arbetade i bageriet. Vad var det som utlöste branden? Jämför de olika vittnenas berättelser. Finns det några skillnader? Fick någon bära ansvaret? Skriv en berättelse som binder samman frågeställningarna. (S)

Källa: VA. Karlstads rådhusrätt och magistrat A IV aa vol 12.
Nygren, C.E. Karlstad stads historia. Karlstad 1914-15.

Drottninggatan 10.

- Den 28 september 1959 greps pyromanen i Karlstad efter att ha anlagt över 20 bränder i staden. Skriv ett referat om händelserna utifrån vad som stod att läsa i tidningarna. Ta del av polisförhöret med pyromanen. Skriv en redogörelse om orsakssammanhangen bakom bränderna. (M)

Källa: VA. Karlstads kriminalpolisavd. Förteckning över bränder F V vol 4 (tidningar).
VA. Karlstads kriminalpolisavd. Förhörprotokoll 1959 AI vol 147 (förhör).

- På hösten 1916 bröt en strejk ut bland arbetarna på Walfrid Svenssons möbelfabrik i Karlstad. Redogör för bakgrunden till strejken, de olika parternas förslag och ståndpunkter samt den slutliga överenskommelsen. **(M)**

Källa: FA. Svenska träindustriarbetareförbundet avd 76 Karlstad. F 1 vol 1.

- Under finska vinterkriget 1939-40 bildades Värmlands rusthållareförening. Vilka uppgifter hade föreningen? Vad ägnade man sig åt för verksamhet? Vad tog man för initiativ? Beskriv föreningens historia med hjälp av bl a årsberättelserna. **(L)**

Källa: FA. Värmlands rusthållareförening A1 vol 1.

- Vill du börja släktforska? Gå in på denna länk till Nättidningen Rötter för att få inspiration. Gå vidare till länken Värmlandsarkiv (Forska i våra arkiv) och ta del av forskarbladet *Släktforskning*. Följ någon i din släkt tillbaka i tiden med hjälp av kyrkobokföringen. **(S)**

Drottninggatan 12.

- Man brukar räkna 1905 som det år då Karlstad fick elektricitet. Undersök hur det gick till när staden slöt avtal med Brattfors AB i Dejefors om leverans av elektrisk energi. Berätta om hur elektriciteten byggdes ut i staden och vad den användes till? **(S)**

Källa: Karlstads kommunarkiv. Kommunfullmäktige A1 vol 42.
Karlstads kommunarkiv. Energiverken A 1 vol 41. Protokoll 1905.

- I början av 1900-talet fanns flera fabriker i Karlstad som tillverkade kläder. En av dem var Klaraviks trikåfabrik. Ta reda på vad man tillverkade för klädesplagg och ge exempel på vad man hade för affärskunder. **(L)**

Källa: VA. Klaraviks trikåfabrik G 6 vol 4.

- På 1840-talet fick Sverige en ny fattigvårdsorganisation. Försök att sätta dig in i arbetet med fattigvården genom att studera kommunens fattigvårdsstyrelsens arbete. Vad arbetade man med? Vilka fick hjälp? Vad fick fattiga för olika sorts stöd? Skriv en redogörelse. **(S)**

Källa: Karlstads kommunarkiv. Fattigvårdsstyrelsen D1 A vol 2 och F1 vol 1.

- Skriv en dramatiserad skildring om en dag i en persons liv på fattighuset Klaraborg i början av 1900-talet. Skapa en fiktiv person och hans/hennes bakgrund. Använd artikeln ”En dags vistelse på Klaraborg” som underlag för skildringen. **(M)**

Källa: Brodin, Linus. ”En dags vistelse på Klaraborg”. NWT 17/3 1931.

- Undersök vad för olika elevvårdsärenden lärarkollegiet vid Karlstads Högre Allmänna Läroverk (Tingvallagymnasiet) noterat i sina protokoll. Redogör för något ärende du finner intressant. **(M)**

Källa: VA. Karlstads Högre Allmänna Läroverk A1 vol 1-12.

Drottninggatan 14.

- Den 9 april 1940 invaderades Norge av tyska trupper. Samtidigt begav sig en ström av flyktingar från Norge till Sverige över den värmländska gränsen. Undersök flyktingtrafiken under april och maj månader i Charlottenbergs landsfiskaldistrikt. Vad angav man för skäl till att komma till Sverige? Vad hade flyktingarna för bakgrund? Gör en statistisk redovisning. **(M)**

Källa: VA. Landsfiskalen i Charlottenberg F V vol 1-2.

- Under senare delen av 1800-talet förbättrades de hygieniska förhållandena i våra städer. Sverige fick en nationell hälsovårdsstadga 1874. Referera något om vad stadgan säger om hälsovården i städerna. Undersök stadsläkarens årsberättelser mellan 1900 och 1910. Gör en redovisning av hälsotillståndet i Karlstad under den tiden. Vilka sjukdomar förekommer? Hur hög är dödligheten? Kan man se några förändringar under perioden? Läs provinsialläkarens rapporter om renhållningen i Karlstad mellan åren 1900 och 1910. På vilka sätt har hygien i staden förbättrats under denna period? Vid vilka arbetsplatser och inom vilka verksamheter får man kritik för bristande hygien? Ge en bild av hur renhållningen sköts i Karlstad vid den här tiden. **(S)**

Källa: SFS Hälsovårdsstadga 1874:68.

Karlstads kommunarkiv. Hälsovårdsnämnden F 1 vol 1 (stadsläkarens årsberättelser).

Hälsovårdsnämndens årsberättelser F III vol 1.

VA. Länsläkaren i Värmlands län C II vol 1-2 (provinsialläkarens årsberättelser).

NWT 14/9 1907. ”Ruskig Korffabrikation i Karlstad”.

Karlstads kommunarkiv. Drätselkammaren F II vol 17, 18. Handlingar i slakthusfrågan.

Stadsfullmäktiges tryck 1913, 1914.

Del 2 – Västra Torggatan.

Klicka dig in på den här gatan. Studera alla sidorna / tidsstationerna på varje gatunummer. Välj bland forsknings- och fördjupningsuppgifterna nedan. Uppgifterna har olika svårighetsgrad. Detta markeras med lätt (L) medel (M) eller svår (S). En översikt på vilka faktaområden som finns på dvd:n hittar du på länken "Start och innehåll" (För lärare).

Västra Torggatan 10.

- Modehuset Ekelöf & Svenson var en av de mer kända damekiperingarna i landet. Sammanställ en historik om företaget under familjen Welins tid. Beskriv även klämodets utveckling under 1900-talet. Använd dvd:n i första hand. (L)

Källa: VA. Ekelöf & Svenson AB. Oordnade handlingar.
VA. Direktör Wilhelm Welin. Vol 13, 19

- Läs handledningen "Några ord till biträden" från 1927. Den handlar inte bara om råd till affärsbiträden utan vänder sig också rent allmänt till människor i arbetslivet. Gör en reviderad version för 2000-talet. (M)

Källa: Använd som underlag olika företags policy för kundkontakter.

- Gör en utredning och beskrivning av hur huset byggnadsmässigt har förändrats från när det byggdes fram tills idag. Se en av de första ritningarna från 1880. Undersök också, om möjligt, vilka verksamheter som funnits i huset genom tiderna. (M)

Källa: Ritningar finns hos Karlstads kommun. Stadsbyggnadsförvaltningen i Stadshuset. Plan 4. Se även byggnadsinventering (Byggnadsantikvarien)

- På sommaren 1866 utbröt en koleraepidemi i Karlstad. Berätta om vad som hände! Vad var orsaken? Hur reagerade myndigheterna? Vad vidtogs för motåtgärder? Hur utvecklades sjukdomsförhållandena under hösten? (S)

Källa: VA. Värmlands landskansli E VIII vol 1. Kolerarapporter 1866.
Karlstads kommunarkiv. Hälsovårdsnämnden A 1 vol 3. Protokoll.

- (Del 1). I gården nr 154 på Skepparegatan bodde 1857 Henrik och Charlotta Lysén med sönerna Johan och Carl. Detta år gjorde handlanden Henrik Lysén konkurs vid rådhusrätten i Karlstad. Konkursen med alla bekymmer ledde till makarnas tragiska död i februari och mars 1858. Försök att ta reda på vad som hade hänt. Undersök konkursen lite närmare. Du har också möjlighet att välja någon annan konkurs som ägt rum vid Karlstads rådhusrätt. **(S)**

Källa: VA. Karlstads rådhusrätt och magistrat F IV a vol 11 (Lysén).

VA. Karlstads rådhusrätt och magistrat F IV a vol 1-76 (1800-tal) vol 77-225 (1900-1947). Konkurer. Innan du väljer, sök person och verksamhet i konkursregistret.

- (Del 2) .Skriv en dramatiserad berättelse om Henrik och Charlotta Lysén och deras liv med hjälp av konkurshandlingarna, bouppteckningen och kyrkböcker, såsom födelse- och dödböcker samt husförhörslängder. Som bakgrund använd miljöer och händelser i 1800-talets Karlstad före den stora branden. **(S)**

Källa: VA. Karlstads rådhusrätt och magistrat F II vol 1. Bouppteckningar.

VA. Karlstads stadsförsamlings kyrkoböcker. Digitaliserade i Arkiv Digital (AD).

Nygren, C.E. Karlstads historia. Karlstad 1914. *Ronge, M. Det gamla Carlstad.* Karlstad 1958.

Västra Torggatan 12.

- På Karlstads yllefabrik arbetade Ida Lindblad fram till 1917. Hon hade varit anställd av fabriken med s k hemarbete under cirka 15 år. Den 10 november 1917 avskedades hon p g a materielbrist, förorsakat av det pågående världskriget. Försök att spåra sömmerskan Ida Lindblad. Använd kyrkoboksmaterialet. Var bodde hon? Hur gammal var hon? Hade hon familj? Blev hon arbetslös? Fick hon understöd och hjälp? Hur gick det för Ida Lindblad? Skriv en berättelse om hennes liv med hjälp av källmaterialet. Dramatisera! **(S)**

Källa: VA. Karlstads stadsförsamlings kyrkoböcker. Digitaliserade i Arkiv Digital (AD). Karlstads kommunarkiv. Fattigvårdsstyrelsen F 1 vol 1-2.

- På hösten 1873 öppnades en flickskola i huset. Skolan fanns kvar till sommaren 1878. Undersök hur skolan startades och hur arbetet organiserades. Vilka hade tillträde till skolan? Vad ställde man för krav för att bli antagen? Hur var skolgången organiserad en vanlig arbetsdag? Välj ett skolämne och redogör för vad läroplanen innehöll i varje årskurs. Sök efter läroböcker på skolmuseet. Gör en jämförelse med motsvarande läroböcker idag. **(L)**

Källa: Karlstads kommunarkiv. Kommunala flickskolan A 1 vol 1. D II a vol 1. D II c vol 1. Tidningsartiklar NWT 30/7, 5/8, 17/8, och 25/8 1983 (finns på dvd:n).

- Titta på stadskartan från 1857. På vilka sätt har planen över Karlstads centrum förändrats från då till nu? Vilka gator finns inte längre? Vilka har tillkommit? Vilka gator har ändrat namn? Jämför med kartorna från 1880 och 1893. Redogör för centrumets utveckling från 1857 till idag. Använd även fotografier. **(M)**

Källa: Stadskartor 1865, 1880, 1893, 1908 och 1923 finns på dvd:n.
Databasen Sofi. www.arkivcentrumvarmland.se

Västra Torggatan 14.

- Nu har du kommit till Frimurarhuset. Här har frimureri bedrivits sedan 1810. Vad är egentligen frimureri? Undersök med hjälp av hemsidan. Studera ett av de tidigaste dokumenten: Inrättandet av Johanneslogen 1806. Ger dokumentet någon ledning om verksamheten i logen? **(L)**

Källa: Svenska Frimurare Ordens hemsida, som är åtkomlig på dvd:n. Dokument 1806 finns på dvd:n. För information om arkivet kontakta Frimurarhuset.

- Under andra världskriget censurerade svenska staten ibland vad som skrevs i tidningar och böcker. Statsmakterna ville undvika att främmande makt skulle reagera negativt på det som stod att läsa i den svenska pressen. I mars 1940 konfiskerade karlstadspolisern Hermann Rauschnings bok "Samtal med Hitler". Var någonstans gjorde man beslagen? Hur gick det till? Undersök varför boken var negativ för Hitler och nazityskland. Berätta. **(M)**

Källa: VA. Värmlands landskansli D 1 vol 98.
Rauschning, H. Samtal med Hitler. Stockholm 1940. Finns i Arkivcentrums bibliotek.

- Den 17 maj 1943 utfärdade justitiedepartementet ett beslut om indragning av tidningen "Stormfacklan". Läs igenom tidningen. Vilken politisk tillhörighet har organisationen? Peka på historiskt oriktiga förklaringar. Vad vill tidningen få oss att tro? Gör också en regelrätt källkritisk granskning av den beslagtagna propagandan. Finns organisationen idag? **(S)**

Källa: VA. Värmlands landskansli D 1 vol 104.
VA. Karlstads ordningspolisavdelning F 1 vol 1. Beslagtagna tidningar. Tidningen finns även på dvd:n.

- Den 23 september 1905 undertecknades överenskommelsen i unionsförhandlingarna i Frimurarhuset. Undersök hur nära det var att krig brutit ut mellan Sverige och Norge 1905. För att få en uppfattning om de svenska militära förberedelserna vid västgränsen, redogör för hur man tänkte sig försvaret i Värmland. **(M)**

Källa: Hemsidan *1905 Norge, Sverige & unionen* (klicka unionsförhandlingarna).
Se även artikeln ”Värmlands regemente i fält under unionskrisen 1905” på dvd:n.
Militärt kring 1905 (1955).

- Den 15 maj 1864 var en högtidsdag på Stora Torget i Karlstad. Karlstads Skarpskyttekår hade fått en fana av stadens damer. Skarpskyttarna var det första steget mot den svenska skytterörelsen, som idag är organiserad under Svenska Skyttesportförbundet. Men hur började det med skarpskyttarna? Berätta om föreningens historia. Var kom idén ifrån? Vad var tanken bakom verksamheten? Hur var man organiserad? Vad hade man för utrustning? Skriv en redogörelse. **(M)**

Källa: FA. Karlstads skarpskytteförening. Se även Kristinehamns skarpskytteförening.

- Bergmästaren Franz von Schéele var inte bara hög frimurare utan också en betydelsefull man inom värmländskt bruks- och näringsliv. Lär dig mer om ett värmländskt järnbruk genom *Nycklar till brukssamhället*. Börja med att gå i forskarskola! Välj därefter inriktning. Kanske du vill lära dig mera om hur människor bodde vid ett bruk? Eller hur barnen hade det i skolan? **(L)**

Källa: Klicka på länken *Nycklar till brukssamhället*.

- Vid middagstid den 7 mars 1809 sätter soldater upp en proklamation på husväggar runt om i Karlstad. Staden är i beläringstillstånd. Överstelöjtnant George Adlersparre har tagit befälet över delar av västra armén för att marschera mot Stockholm och avsätta kung Gustav IV Adolf. Gör en analys av texten i proklamationen. På punkt för punkt kritiserar upprorsmännen hur Sverige har styrts och landet missköts. Ge konkreta exempel på vilka historiska misstag man anser kungen och regeringen gjort. Finns det skäl för kritiken? Analysera och skriv en redogörelse. **(S)**

Källa: Välj en bok om händelserna kring året 1809. Proklamationen finns på dvd:n.

- Under kriget 1808-1809 sattes det upp ett lantvärn i Värmland för att bristen på soldater var stor. Redan på våren 1808 började den s k ”fältsjukan” att härja svårt bland soldaterna. Vad var det för sjukdom egentligen? Undersök. Även många civila drabbades av dessa sjukdomar under kriget. Gå igenom provinsialläkarberättelserna för Kristinehamns stad och Filipstad och undersök spridningen. Välj två socknar vid västgränsen, ex Eda och Brunskog, och gå igenom död- och begravningsböckerna för 1808-1809. Gör en statistisk redovisning. **(M)**

Källa: VA. Provinsialläkarberättelser (finns filmade på mikrokort).
VA. Eda och Brunskog församlingars kyrkoböcker. Finns digitaliserade i Arkiv Digital (AD).
Samuelsson, Lantvärnet 1808-1809 (1944).

Del 3 - Tingvallagatan.

Klicka dig in på den här gatan. Studera alla sidorna / tidsstationerna på varje gatunummer. Välj bland forsknings- och fördjupningsuppgifterna nedan. Uppgifterna har olika svårighetsgrad. Detta markeras med lätt (L) medel (M) eller svår (S). En översikt på vilka faktaområden som finns på dvd:n hittar du på länken "Start och innehåll" (För lärare).

Tingvallagatan 9.

- På många vindar och i källare står det än idag kvar herrelösa arkiv. Företag och människor har flyttat och lämnat kvar arkivmaterialet. Det händer ibland att när hus ska rivras eller renoveras så upptäcks det bortglömda arkivet. På så vis har många intressanta arkiv räddats och lämnats in till Värmlandsarkiv och således bevarats inför framtiden och för kommande forskning om vårt samhälle. Gå in på länken "Så räddas ett arkiv" och få inspiration att själv göra en upptäckt på en gammal vind eller i en källare. Glöm inte bort att höra av dig om du hittar något! (L)

- Semester har inte alltid varit en självklarhet. I juli 1938 kom en ny semesterlagstiftning. Redogör för huvuddragen i den nya lagen. Hur semestrade man på 1940-talet? Undersök färd sätt, resmål, kostnader, aktiviteter och vilka möjligheter som fanns på den tiden. Utgå från reklam från turistorganisationer och från reportage i tidningar. Börja med länken *Semestertips 1944*. Jämför med din egen familjs semestervanor på 2000-talet. Glöm inte att titta på filmen: "Välkommen till semestern 1939". (L)

Källa: FA. Värmlands turisttrafikförbund L 1 vol 1.

- Hantverket i Sverige har gamla anor. Sedan 1400-talet hade det varit reglerat i den s k skråordningen. Enligt bestämmelserna fick hantverk endast utföras i städerna. I Karlstad har det funnits hantverkare sedan 1500-talet när staden grundades. Gå till husförhörslängden för Karlstads stadsförsamling för 1795. Längst bak finner du en förteckning över stadens gesäller. Vilka hantverk representerar gesällerna? Ta reda på vad varje hantverk arbetar med. Välj ut någon av gesällerna och skriv en dramatiserad berättelse byggd på fakta och fiction. Förlägg handlingen till 1790-talets Karlstad. Kalla berättelsen "Från lärpojke till mästare". (M)

Källa: Karlstads stadsförsamling. Husförhörslängd 1795. Finns digitaliserad i Arkiv digital (AD). Se även Karlstads fabriks- och hantverksförening. Oordnade handlingar.

- Bara ett år efter stadsbranden 1865 var arbetet med att planera den nya staden i full gång. Undersök hur arbetet med den nya stadsplanen framskred och om beslutsprocessen för de nya namnen på gator och torg. Var hämtades namnen ifrån? **(S)**

Källa: Karlstads kommunarkiv. Stadsfullmäktige A 1 vol 4 (se även vol 1-3).
Varför heter det Tingvallagatan? NWT 17/2, 21/2, 26/2 och 4/4 1975. Finns på tidsstation Tingvallagatan 11.

Tingvallagatan 11.

- Värmlands hemslöjd har utvecklat och salufört värmländskt hantverk under många år. Titta på filmen *Hemslöjden i Värmland på 1950-talet*. Välj ut en hantverkare eller ett hantverk. Gör en skriftlig dokumentation. **(L)**

Källa: FA. Värmlands hemslöjd, huvudaffären, Karlstad.
Slöjden tar form. Värmlands hemslöjd 100 år. Värmland förr och nu 2005.
Region Värmland. Länslemslöjds konsulent. Gör en intervju!

- Nygren & Åhlins gamla fastighet revs slutligen 1987 efter långvariga diskussioner mellan ägare och kulturarvsmyndigheter. Huset kom aldrig att bli bevarat i sitt ursprungliga skick och blev således aldrig ett byggnadsminne. Vad krävs för att en byggnad ska byggnadsminnesförklaras. Undersök. Beskriv ett byggnadsminne i Karlstad. Gör en foto- och skriftlig dokumentation. Vilka skyddsföreskrifter har en sådan byggnad? **(L)**

Källa: Länsstyrelsens kulturmiljöenhet. Se länken *Länsstyrelsen* på tidsstation 1987.

- Här på tomten Mercurius 6 genomfördes en arkeologisk undersökning 1987. Det vanligaste fyndmaterialet var keramik av olika slag. Den största delen av porslinsfynden var importerat gods från Kina. Undersök genom länken *Svenska Ostindiska Kompaniet* vilka typer av varor som importerades från Kina. Berätta. Studera bouppteckningen efter doktorinnan Eva Lisa Spak på Kroppkärrs gård 1798. Ta reda på vilka av hennes porslinsföremål som kommer från Kina. Vad är ”Stockholms Porcellaine” och ”Engelsk Porcellaine”? Undersök. Tedrickning var en modetrend under 1700-talet. Ta reda på vad doktorinnan Spak ägde för föremål som har med tedrickande att göra. **(M)**

Källa: Länken *Svenska Ostindiska Kompaniet* (Nordiska museet).
VA. Karlstads häradsrätt. F II vol 2. Bouppteckningar (nr 702).
Gyllensvärd, Bo. Porcelainet från Kina. ICA förlag.

- Tingvallagatan 11 var i familjen Nygrens ägo under många år. När huset stod klart 1867 flyttade familjen in samtidigt som man öppnade järnhandeln i samma hus. Nygrens bodde i huset ända fram till 1936 och Nygren & Åhlin's järnhandel flyttade först 1972. Skriv en dramatiserad berättelse om familjen och affärsrörelsen baserad på arkivhandlingar, foton och tidningsartiklar. Börja med när Oskar Nygren, som en av de första på plats, försöker släcka branden i bageriet på Skepparegatan 1865. **(M)**

Källa: VA. Nygren & Åhlin. Oordnade handlingar.
Tidningsartiklar finns på dvd:n

- I början på 1860-talet kom en revolutionerande upptäckt till karlstadsbornas användning – gasbelysningen. Uppfinningen hade utvecklats av engelsmännen och till Sverige kom en engelsk ingenjör som flitigt användes för att bygga gasverk. När började gas att användas och vad använde man den först till? Redogör för processen bakom installerandet av gasverket i Karlstad 1862. På vilka sätt kom gasen att användas genom tiderna? **(S)**

Källa: VA. Karlstads rådhusrätt och magistrat A IV vol 8-9.

Tingvallagatan 13.

- Under 2:a världskriget ökade försvarskostnaderna kraftigt i Sverige. För att täcka utgifterna för den militära beredskapen var staten tvungen att låna pengar. Undersök hur staten organiserade det 2:a försvarslånet i Värmland och Karlstad 1941. Vad använde man för argument när man ville sälja försvarsobligationer? Vad fick folk för utdelning? Hur mycket sparades det? **(M)**

Källa: Karlstads kommunarkiv. Lokalkommittén i Karlstad för 2:a försvarslånet 1940-41.
VA. Landskontoret i Värmlands län G XII vol 1. Handlingar rörande försvarslånen.

- Efter 1:a världskriget slog arbetslösheten till mot Sverige. I början av 1922 var 160 000 människor arbetslösa i landet. Vad ordnade staten för olika slags nödhjälpsarbete? Vad erbjöds kvinnor för arbete? Hur organiserades ett arbete för kvinnor? Ge exempel. Vad utbetalades i arbetslöshetsersättning för nödhjälpsarbete? Vad betalades till arbetslösa män med kvinna och barn? Gör en sammanställning. **(L)**

Källa: Karlstads kommunarkiv. Arbetslöshetsnämnden E II vol 1.

- På sommaren 1888 tog stadsfullmäktige beslut att ett vatten- och avloppssystem skulle byggas i Karlstad. Ta reda på något om processen som ledde fram till det viktiga beslutet. Hur hade man tänkt sig att leda bort avloppsvattnet? Gör ett försök till beskrivning. Utbyggnaden av vatten och avlopp pågick stegvis under många år. Beskriv arbetet när det skedde i den stadsdel där du bor! **(S)**

Källa: Karlstads kommunarkiv. Energiverken A 1 vol 24-25 (1888-1889).

- Har någon i din släkt emigrerat till Amerika? I så fall har du goda möjligheter att spåra honom/henne. Lär dig mer om emigrationen genom att studera hemsidorna på tidsstation 1888. Gå vidare därifrån till att själv söka din emigrant på databasen *EmiWeb* som finns på Arkivcentrum. För att få hjälp med din forskning och hitta rätt metod och mera material om emigrationen, kontakta Sverige Amerika Centret på residenset i Karlstad. **(M)**

Del 4 - Östra Torggatan.

*Klicka dig in på den här gatan. Studera alla sidorna / tidsstationerna på varje gatunummer. Välj bland forsknings- och fördjupningsuppgifterna nedan. Uppgifterna har olika svårighetsgrad. Detta markeras med lätt **(L)** medel **(M)** eller svår **(S)**. En översikt på vilka faktaområden som finns på dvd;n hittar du på länken "Start och innehåll" (För lärare).*

Östra Torggatan 9.

- Att radion kom att tidigt utvecklas i Karlstad var nog radioamatörernas förtjänst. Den mest framstående av dem var Gustaf Holm som organiserade den första radioutsändningen i Karlstad. Hur gick det till när Karlstads rundradiostation skapades på 1920-talet? Undersök. **(L)**

Källa: FA. Föreningen Sveriges sändaramatörer vol 1-2.

Östra Torggatan 7.

- Efter 2:a världskriget kom många flyktingar till Sverige från det krigshärjade Europa. En av dem var urmakaren Siegfried Kleinschmidt från Tyskland. Lyssna till hans berättelse. Skriv och berätta. Med hjälp av intervjun och den dokumentsamling han bevarat under många år kan du ta del av hans spännande och intressanta livsöde. Siegfried representerar miljoner människors levnadsöde före, under och efter 2:a världskriget. Rubrikförslag: "Siegfried – en europeisk historia". **(M)**

Källa: VA. Siegfried Kleinschmidts arkivsamling.
Lämplig för den med språkkunskaper i tyska.

- I slutet av 2:a världskriget tog Sverige bl a emot grupper av judiska kvinnor som suttit internerade i nazistiska koncentrationsläger. En flyktinggrupp, som kom till Karlstad sommaren 1945, placerades på det nyligen inrättade beredskapssjukhuset Herrhagsskolan. Undersök hur myndigheterna organiserade beredskapssjukhuset och senare mottagandet Av flyktinggruppen. Se först filmen om flyktingmottagandet. **(M)**

LA. Landstingets kansli A 1 B vol 14-15.

- Karlstads gamla lasarett stod klart 1842. Här vårdades patienter från hela Värmland fram tills Centralsjukhuset var färdigställt 1905. Vad hade människor för sjukdomar/åkommor på 1800-talet? Undersök. Välj en patientjournal från något år mellan 1843 och 1899 och gör en statistisk redovisning? Vilka sjukdomar botades enligt journalen? Vilka gick inte att bota? **(S)**

Källa: LA. Centralsjukhuset. Lasarettjournal Serie D 1 aa vol 3-46 (1843-1899).
Latinskt lexikon för sjukdomar.

- Hotell Bilan är idag en känd och originell hotellanläggning i centrala Karlstad. Men så var det inte förr, då var byggnaden det fruktade Länsfängelset, där många olycksbröder fick avtjäna långa straff. Gå igenom de fem fångrullorna med foto på fångarna, som finns på tidsstationen. Vad är de bestraffade för? Välj en av fångarna och gå till domboken och undersök vad som egentligen hänt och vad för händelse som ligger bakom bestraffningen. När du lärt känna kriminalvården på 1800-talet kan du gå in på länken *dagens kriminalvård* och undersöka hur kriminella behandlas idag på våra anstalter. **(M)**

Källa: VA. Karlstads rådhusrätt och magistrat A 1 a vol 117 (1880) vol 119 (1882) vol 120 (1883). Domböcker.

- Ett av Karlstads mest skräckinjagande hus i början av 1800-talet var det s k Korrektionshuset. Hit skickades fattighjon från hela Värmland som ansågs ”vanartiga”, ”onyttiga”, och ”skadliga” i samhället för att läras att arbeta. Skriv en berättelse om detta ”skräckens” hus med hjälp av Reglementet (instruktionen) från 1812. Du kan också söka reda på en människa i arkivets korrespondens som avtjänar sitt straff på Korrektionshuset. Skriv en dramatiserad skildring med hjälp av det material du finner i arkivet. Använd Reglementet som basfakta för skildringen. Förslag till rubrik : En dag på Korrektionshuset. **(S)**

Källa: LA. Korrektionshuset i Karlstad E 1 vol 1-2.

- Lyssna till en beskrivning av Karlstad 1810 av Henrik Lilljebjörn. Gör en liknande personlig berättelse om Karlstad på 2000-talet. När du skrivit ner berättelsen spelar du in den. Om du vill arkiverar vi den inför framtiden. Lycka till! (L)

Glöm inte bort att du också är en viktig del av vår gemensamma historia!

Välkommen till Arkivcentrum!

Värmlandsarkiv (VA).

Folkrörelsernas arkiv för Värmland (FA).

Landstingsarkivet i Värmland (LA).

Karlstads Kommunarkiv.

Sverige Amerika Centret.

